د استاد الفت

ځینې نورې نشرشوي او نه نشر شوي مضامین

www.ulfat.de

فهرست

سرلیک مخ

فلسفه 1
فیصله ګرانه ده 2
د بیان آزادی 3
آمران 4
زورور 4
د رجب خان له قاموس څخهځو لغتونه 5
ډار 6
زمونږ آرزو 8
زړونه 10
د لوی خدای په پاک نامه او د ده په توفیق 11
واورئ او خبر شئ! 13
ملی حکومت 15
زمونږ هوښیاران 18
دا وایم – دا نه وایم 19
دوه جنازې 20
ناحقه دعوه 21
وګورئ! 23

بسم الله الرحمن الرحیم

فلسفه

(۱)

ځینې کارونه په ظاهره ډېر بد معلومېږي او په حقیقت کښې ډېر ښه وي. د خلقو په نظر کښې ظلم وي او چه فلسفه یې ولټوې سراسر رحم او دلسوزي وي. زمونږ سترګې او د فیلسوفانو سترګې ډېر فرق سره لري.

هغه چه مونږ ته بد ښکاره کیږي هغوی ورته ښه وائي، چه مونږ ئې ښه ګڼو دوی ئې بد بولی.

وائي چه انسان پخپل خیر و شره نه پوهیږي او ډېر ځله په ښو باندې د بدو ګمان کوي مګر یو فیلسوف نه غولیږي او ښه و بد پېژني.

مونږ ډېر ساده ګان یو او عمیق نظر نلرو.

مونږ ته کله یو کوتوال غل معلومیږي او له کوتوالیانو څخه وېرېږو.

علاقدار او حاکم زمونږ د غورسۍ او حق ساتلو دپاره راځي مګر مونږ ورنه سر ټکوو او وایو چه ظلم کوي.

اورېدلی مو دی چه یو سړی حاکم په ناحقه بندی کړ او هغه په زندان کښې قرآن شریف یاد کړ. یو بل ئې د دښمنانو په خوله په زندان کښې لس کاله وساته هغه د ډېر هنر او کمال خاوند شو او د محبس ډېر ښه صنایع د ده په لاس جوړېده.

حاکم صاحب ویل زه پوهیدم چه دی بې ګناه دی مګر که بندی شوی نه وای دښمنانو واژه او حیات ئې په خطر کښې و.

د ده دغه هنر او کمال هم د محبس برکت دی نو مونږ باید ډېر ظاهر بین نشو او د هر شی فلسفه ولټوو.

زمونږ ډېر خیر خواهان او حامیان مونږ ته ځانونه د ظالمانو په څېر ښئی او زمونږ د عقل او فکر امتحان اخلی.

که مونږ ظاهر بین او بد بین نه اوسو نو ماران او لړمان هم بېفایدې نه دي پیدا شوي. که زمونږ ګمانونه ښه وي او د وحدت او یووالی له فلسفې سره آشنا شو د غله او پیره دار فرق له مینځه ځي.

هوښياران وائي که چنګيز او هلاکو نه وای پيدا شوي نن به دنيا په مونږ باندې ډېره تنګه وه او د قحط له لاسه به مو د ځان غوښې خوړې.
نو مونږ بايد خپل حقيقی خير خواهان او د بشريت خادمان هېر نکړو.

فيصله ګرانه ده

(۲)

څو ورځې پس دلته راغلم يوه ويل له پخوا نه تيار شوی ئې او رنګ دې ډېر ښه دی.
بل په ډېر تعجب تپوس کاوه چه رنګ دې ولې خراب دی لکه چه ډېره رنځوری دې تېره کړې وی. زه هېڅ پوه نشوم چه کوم يو رښتيا وائي او د چا نظر صحيح دی.
زه په دوه ؤ کښې شوم او ځان مې نه پېژانده چه له پخوا نه ښه شوی يم که خوار شوی يم؟
هر کله چه مونږ په دغسې ظاهری او ساده مسئله کښې دومره اختلاف لرو نو په هغو مسايلو کښې به مو څه حال وي چه ډېر زيات عقل او فکر ته پکښې ضرورت وي او علمی تحقيق و تدقيق غواړي.
له نورو نه يم خبر ما نه خو اوس لوری او لودن ورك دی او داسې مقام ته نزدې شوی يم چه د تور او سپين فرق رانه ورکېږی او وېرېږم چه بيخی فيلسوف نشم.
فلسفه هم له پوهېدلو څخه شروع کېږی او په نه پوهېدلو ختمېږی.
د دنيا ډېرو لوړو فيلسوفانو هم په آخر وخت کښې ويلی دي دومره پوهېږو چه په هېڅ نه پوهېږو.
زمونږ ځينې پوهان او هوښياران هم اوس په دغه مقام کښې قدم وهی. دوی ته اوس د ښو او بدو فرق ګران شويدی.
زمونږ ځينې کار داران هم اوس د مملکت په خير و شر نشی پوهېدلی دوی اوس همدغومره پوهېږی چه نه پوهېږو.
له دوی نه بايد په مهمو او غير مهمو مسايلو کښې کومه قطعی فيصله ونه غواړو ځکه چه دوی د شك او ترديد په مقام کښې بند دی او له تذبذب نه نشی وتلی.

د بيان آزادي

(۳)

باور کړئ چه دلته د خبر او بيان آزادي ډېره زياته ده.

هغه څه چه مونږ ويلی شو په نورو ملکونو کښې ئې څوك نشی ويلی، دلته هر راز خبرې کېږی او هر څوك هر څه ويلی شي.

د دې خبرې د اثبات دپاره زه ډېر قوی دلايل لرم چه هېڅوك ئې ترديد نشی کولی او هر څوك ئې منی.

لاړ شئ چېرته چه د ديموکراسۍ نغاره غږېږی او د بيان ازادی پکښې ډېره زياته ده هلته به هم د خبرو آزادي دومره پيدا نکړی شی لکه چه دلته ئې ګورئ.

نن په ډېرو عصری او مدنی ممالکو کښې هلته چه ديموکراسی او آزادی خپل معراج ته رسېدلې ده هېڅوك دا جرئت نشی کولی چه د يوه لوی سړي په مخکښې مداحی وکړی او له تملق نه کار واخلی مګر دلته مداحان او متملقين دغه جرئت کولی شی او هېڅ تکليف يا ضرر نه وينی.

اوس په ديموکراتو دولتو کښې څوك دا نشی ويلی چه له ديموکراسۍ نه دکتاتوری ښه ده مګر دلته دا بحثونه آزاد دي او د استبداد طرفداری هم ځينې خلق کولی شی.

په نورو ځايونو کښې ډېر لوی کسان خپله ملامتی په قام او ملت نشي اړولی مګر دلته د علاقدار ميرزا هم دا ويلی شی چه ملت جاهل دی او ټوله ملامتی په دوی کښې ده.

نن په ډېرو مهذبو ملتونو کښې ډېر مقتدر اشخاص چا ته کنځلی نشی کولی او فحش ويل اخلاقاً ممنوع دی مګر دلته مونږ دغه بدې خبری ډېرې اورو او يو آمر خپل مامور ته پوچ ويلی شي.

د دروغو ويل چه بيخی منع دی له هر ځايه دلته ډېر ويل کېږی او دا يوازی مونږ يو چه خاين ته صادق، جاهل ته عالم، نا پوه ته افلاطون او ارسطو ويلی شو.

آمران

(۴)

مونږ به په تروه وچولی خبرې کوو، تاسی به په کړه غاړه د مجرمینو په څیر ولاړ اوسئ او بلی صاحب به وایاست.
مونږ به په هر کار کښې کار لرو نور به زمونږ په کارونو کښې د فکر کولو حق هم نلری. مونږ به هیڅ نه کوو مګر کارونه به ټول زمونږ په توجه کیږی.
ځلمیانو ته به په نفرت ګورو خو دوی به مونږ خپل حامیان ګڼي او په محبت به راته ګوری.
مونږ به په هیڅچا اعتماد نلرو او ټول خلق به په مونږ پوره اعتماد لری.
زمونږ خوف او زمونږ محبت به په آخره درجه په هر زړه کښې وی.
څومره چه له مرګ څخه ویریږئ هغومره به له مونږ نه هم په خوف کښې اوسئ.
په هره اندازه چه ژوند او حیات محبوب ګڼئ مونږ به هم هغومره محبوبیت لرو.
هو! مونږ یوازی خپل رعب او هیبت ستاسو په نظر کښې نه غواړو باید شدید محبت هم له مونږ سره ولرئ.
یوازی محبت هم زمونږ په کار نه دی باید زمونږ له خوفه زړونه وریږی.
زمونږ په حضور کښې بې له عجز و نیازه هیڅ راز خدمت، صداقت او فعالیت نه قبلیږی که عاجزی او خادمانه اوضاع درسره وه هر راز خیانتونه معاف کیدلی شی.
پام کوه چه دلته پخپلو خدمتونو او صداقتونو مغرور یا بې پروا راشی.
هر کله چه راځې که دی هر څومره مهم کارونه کړی وی د یوه مقصر په حیث راځه او سر ټیټی راځه.

زورور

(۵)

د زورورو په مخکښې خبرې کول څه آسانه کار نه دی او هر څوک ئې نشی کولی. د دوی مزاجونه ډیر باریك وی.
کله وربانديې ډیره ښه خبره بده ولګیږی او سری جو جو کړی.

کله پری کنځلې نبه تاثیر وکړی او بده خبره ئې له پامه نبه راشی.
زه پوه نشوم او څه مې وویل زما خبره پرې نبه ونه لګېده ځکه راته په قار شو او وئې رټلم. که زه په نزاکتونو پوهېدلی، که ما ته د درباروتو اوضاع معلومه وای داسې به نه و شوی.
ما موقع ونه پېژندله او ډېره لویه بې ادبی رانه وشوه.
ده ماته وویل په وطن کښې څه حال دی؟ حاکمان او کارداران څنګه دي؟
زه خبر نه وم چه دې په رښتیا ویلو خوابدی کېږی او حقه وینا پرې بده لګېږی. مونږ خو په کلو او باندېو کښې لوی شوی یو، علم او پوهه نلرو، د لویو خلقو په خوی و بوی بلد نه یو او په هر ځای کښې هر چا ته رښتیا رښتیا وایو.
په مونږ باندې هیڅوك نه دی ملامت دا زمونږ خپله ګناه ده.
سړی باید پخپله ګناه اعتراف وکړی او خپله ملامتی ومنی.
زه دا منم چه مونږ نه پوهېږو او خبری مو لواړې دي.
دوی لواړې وریجې هضمولی شی مګر لواړې خبری نشی اورېدلی.
ماته وروسته چا وویل چه سړی د زوررو په مخکښې دغسې خبری نه کوی تا خو به له ځانه سره دومره فکر کړی و، چه ته له چا سره غږېږې؟ او څه وائې؟
هغه بل چه هلته ناست و لکه چه زما دوست و او زړه یې راباندې وسوزېده ځکه ئې وویل چه صاحب جهل او ناپوهی خو لوی عذر دی.
(از خورد ها لغزیدن از کلان ها بخشیدن)

د رجب خان له قاموس څخه څو لغتونه

(۶)

مساوات: خاین او صادق، لایق او نالایق، پاکنفس او رشوت خور، کاریګر او بیکاره یو شان او برابر ګڼل.
دیموکراسی: د رشوت ازادی، د ظلم آزادی، د بیباکۍ آزادی.
اصول: هغه چه رواجول یې د مسکراتو او مخدراتو غوندې ممنوع وی.

انحصار: هغه تجارت چه هر څوك ئې نشی کولی لکه د حکومتونو او ماموریتونو خرخول.
حاکم: پخپل سر او خود مختار، هغه چه ظلم او استبداد ته اداره او انضباط وائي.
مامور: هغه چه دریشی کوی او کار نه کوی.
اقتصاد: له خوارنو او مسکینانو څخه اخستل او بډایانو ته ئې ورکول یعنې د زکوٰة عکس او ضد.
شورا: هغه چه هر څه ویلی شی او هېڅ نشی کولی.
خادم دین و دولت: چه د حاکم او نایب الحکومه خدمت ئې په ډېر اخلاص کړی وی.
د سترګو خاوند: چه هر څه ورته ووائې وائي په سترګو.

ډار

(۷)

پېرى نه دى، روې نه ده، شیشکه نه ده، بلا نه ده مګر انسانان ډاروي. له څه شي نه؟ او له چا نه؟
له ښو ښو کارونو، له رحم او شفقت نه له عدل و احسانه، له خپلو ورونو او بنیادمانونه دی وائي: دغه خلق چه د ډېر پخوانی ظلم په ځنځیرونو کلك تړلي دي که هر چا خلاص کړه اسمان به ړنګ شی ځمکه به په بل مخ واوړی.
که د دوی لاسونه او پښې تړلی نه وی غلا به کوی، سړی به وژنی، لارې به وهی، داړې به غورځوي، وینې به تویوی.
که د دوی ژبې تړلی نه وی هغه څه به وائي چه تحمل ئې نشی کېدای.
که د دوی سترګی نه وی تړلی سپین سترګی به شی او هر څه ته به په نفرت ګوری.
نو باید دا د پخوا زمانی زبان بندی او چشم بندی وساتو. دوی باید همدغه شان په ځنځیرونو تړلی وی او دغه ډار چه د دوی په زړونو کښې موجود دی ډېر ټینګ وساتل شی.

که دغه طلسم مات شو او د خلقو ډار والوت سړیتوب ځی او بربادی راځی. تاسې باید د خپلو خزانو او جواهرو ساتلو ته دومره ډېره توجه ونکړی بلکه خپل ډار د خلقو په زړونو کښې له سرو او سپینو، له الماسو او لعلونو ډېر ټینګ وساتئ او خپلی ټولی پېرۍ د همدغه شي د ساتلو دپاره مقررې کړئ.

زه چه دا خبرې اورم ډارېږم او دا نشم ویلی چه دغه ډار که له زړونو و اوزی په زړونو کښې به مینه او محبت پیدا شی، دغه عناد او نفرت به په صداقت او صمیمیت بدل شی، دغه مقید او ترلی قوتونه او استعدادونه به په کار ولوېږی دا وطن به آباد شی.

دا خبرې په زړونو کښې ګرزی خو له ډاره ئې څوك نشی ویلی.

خوف او ډار دلته دومره غلبه موندلی چه اوس مونږ له هر څه وېرېږو او ډاکتران راته د قاتلانو په رنګ کښې معلومېږی. یو وخت و، چه مونږ له ظلم و وحشت څخه نه وېرېدو او هر څه مو کول سترګی اېستل، تورو څاګانو کښې خلق اچول، قین او فانه، تېل داغ او ژوندی بنیادمان ونډ ونډ کول زمونږ کارو.

مونږ دغه شان بد بد کارونه کول او نه ډارېدو مګر نن یو ښه کار له ډاره نشو کولی او عدل و احسان هم مونږ ډاروی.

مونږ اوس له مثبت او منفی ډواړو خواو وېرېږو او هر څه ډېر مهیب په نظر راځی. نه هغه ظلم او استبداد کولی شو چه پخوا مو کاوه نه هغه احسان او عدالت کولی شو چه دنیائې رانه په ټینګه غواړی.

زمونږ مثال داسی دی لکه چه ډېره سخته وچکالی وی او ټول خلق د یوه لوی قحط راتلو نه په وېره کښې وی، هر یو تصور کوي چه په وطن به داسی لوړه راشي چه ځوی به له پلاره بېزاره وي او مور به د ځوی پروا نلری، د همداغه ډار په وجه ټول خلق لوی او واړه له کوروںو څخه د استسقا٘ او بارانه په طلب اوزی، مونځونه کوی دعاګانی کوی زاری کوی او له خدایه باران غواړی، پاك خدای په دوی مهربانه کېږی او د شپې له مخی یوه داسی توره وریځ په آسمان کښې پیدا کېږی چه زورور بارانونه، شدید سیلابونه، رعد او برق، تندر او تالندې ورسره شته.

اوس ګورو چه توره شپه ده باران په ډېر شدت اوری، په آسمان کښې ډېر هیبتناك غړونه دی او له غرونو څخه سخت سیلابونه رارواں دی، دلته هغه پخوانی ډار په یوه بل ډاربدلېږی هر یو غذر او زاری کوي چه باران ودرېږی او آسمان خپلی اوبه بېرته ونیسی. یو ګمان کوی چه زما کور به سیلاب یوسی، بل وائي په فصل او کښت به مې

زوروړې خړې واوړی او هر څه به له خاورو لاندې شی، څوك وائي رمه مې په غره کښې ده مېږې او پسونه به مې سیلاب یوسی.

د دغسې احتمالی او شخصی ضررونو په وجه هر یو غواړی چه یو عام رحمت بند شی او هغه څه چه په دعاګانو یې غوښتنه په دعاګانو ئې رد کړی.

دا تشبیه زما خوښه ده د دیموکراسۍ سیلاب همدغه شان مونږ وېروی او ځینې شخصی او احتمالی اضرار پکښې متصور دی مګر له عامی فایدی نه ئې هېڅ انکار نشی کیداې.

مونږ هماغه خلك یو چه له بارانه او له نه بارانه دواړو نه په وېره کښې یو او په هېڅ حال کښې ډار رانه نه ځی، پخوا له استبداده وېرېدو اوس له دیموکراسۍ څخه وېرېږو او ډېر ښه شی راته توره بلا معلومېږی.

زمونږ آرزو

(۸)

مونږ آرزو لرو او د خپلې آرزو دپاره جد و جهد په ځان لازم ګڼو.

دا آرزو کومه ټیټه او شخصی آرزو نه ده. مونږ د کوم شخص شخصی دښمنان نه یو او نه شخصی علایق را باندې دومره اثر لری چه مونږ له خپلو عالی او اجتماعی آرزوګانو راواړوی. زمونږ کار له اساساتو او کلیاتو سره دی او جزئیاتو ته په جزئې نظر ګورو.

مونږ عمومی اصلاحات غواړو او په ټینګه ئې غواړو.

زمونږ ګران او محبوب پادشاه د دیموکراسۍ پالونکی او ساتونکی دی.

دیموکراسی مونږ ته د حق ویلو جرئت او د صحیح فکر کولو همت او طاقت راکوی.

مونږ له دیموکراسۍ نه همدغه شی غواړو.

مونږ ارزو نلرو چه دیموکراسی مونږ ته د کنځلو کولو او محض بدو ویلو موقع راکړی.

دا خیز زمونږ نه دی خوښ او نه ئې خوښوو.

زمونږ پروګرام دا دی چه په مهذبه لهجه، په سړه سينه، په عقل و منطق ښو ته ښه او بدو ته بد ووايو. بد کارونه، بد خويونه، بد فکرونه بد وګڼو او خپل لوستونکی په ښو او بدو پوه کړو، د خلقو پوهول مونږ د اساسی اصلاحاتو اساس ګڼو او زمونږ اساسی مرام همدغه دی.

دغه مرام مونږ په ډېر ښه صورت د اصلاحاتو په نيت تعقيبوو.

پدې لاره کښې که حقانه انتقاد او اعتراض په هر چا باندې راځی مونږ به ترې هېڅکله سترګی پټې نکړو ځکه چه سترګی پټول لويه غلا او حق پټول لويه ګناه ده.

مونږ به اعتراضونه او انتقادونه وکړو مګر کنځلې به ونکړو.

مونږ د پته ملاتړلی ده چه د ښو او بدو تميز وشی او دغه پوهه ډېره عامه او مکمله شی. دا کار مونږ د لوی خدای په توفيق کوو مګر بې ترتيبه ئې نه کوو او د محيط د هضمولو قوه په نظر کښې لرو.

مونږ د افراط طرفداران نه يو لکه چه د تفريط نه يو.

حقيقی او صحيح اعتدال پرېښودل مونږ ګناه بولو مګر د اعتدال په نامه هر څه نشو قبلولی.

مونږ پدې ټينګ يقين لرو چه پاك خدای د حقې لارې مل دی او څوك چه په ښه نيت يوه ښه مقصد ته په ښه لاره روان وی هېڅکله ئې د اس ځين نه کړېږی.

څوك چه ملی او اجتماعی ارزوګانې لری او له خپل وطن، خپل پادشاه، خپل قام سره رشتيانی مينه لری هغه بايد کوښښ وکړی چه د خپلو ښو ارزوګانو تمثيل په ښه صورت وکړی او ښه شی چاته بد ونه ښئی.

هغه بايد دا ونه وائې چه زما ارزو نيکه او مبارکه ده که نور هر څه تصور کوی کوی دې زما ورسره کار نشته.

زما په عقيده افهام او تفهيم د کاميابۍ مهم شرط دی او هر څوك چه اصلاحات غواړی بايد د حسن تفاهم اصل هېر نکړی.

زه چا ته دا نه وايم چه (استغفر الله) د حق دپاره مجادله مه کوه ځکه چه پخپله دغه کار کوم او خپل فرض ئې ګڼم.

زه وايم: و جاد لهم بالتی هی احسن.

دا وه زما او زما د ځينو ملګرو ارزو چه زه ئې هغو کسانو ته ښکاره کوم چه ما ته په ښه نظر ګوری او په لاره کښې ما د مخه کوی.

زړونه

(۹)

زه له زړونو سره ډېر غوندې آشنا یم زه هلته یو څه ګورم او په معنوئي هم پوهېږم. په زړونو کښې یو څه شته چه په ژبو کښې نشته. تاسې د هر چا په خبرو مه غولېږئ او زړونو ته لاره پیدا کړئ.

پوهېږئ چه زړونو ته لاره څنګه پیدا کېږي؟ او په دغه لاره څوك تلی شي؟ پدې لاره موټرونه نشي تلای، دآسونو او کچرو لاره نه ده، خره او غوائي پدې لاره نه درومي. د کبر او غرور خاوندان او زورور دا لار نشي موندلی.

د چا په سینه کښې چه زړه نه وي او په زړه کښې رحم و عاطفه نه وي له هغه نه دا لاره ورکېږي او بل طرف ته ځي.

د دې لارې خضر او رهبر له خلقو سره اخلاص، الفت او رښتیاني محبت دی. ما د اخلاص او محبت له برکته زړونو ته ډېر غوندې قرب حاصل کړ او هلته مې یو څه ولیدل زه هغه ټول څه اوس نشم بیانولی خو همدغومره وایم دېرې ژبې شته چه د زوررو په ثنا او صفت نه مړېږي مګر یو زړه هم نشته چه زور او زو رو ر ئې خوښ وي.

دا خبره له ما نه یوسئ او د زور و قوت خاوندانو ته ووایاست:

زورور به هر څه پیدا کړی شي مګر په زړونو کښې قدر نشي پیدا کولی. هغه چه خلق ترېنه وېرېږي هېڅکله نه محبوب کېږي.

په یوه زړه کښې یو شی ځائېږي یا مینه یا وېره.

دا ستا خوښه ده چه هر څه هلته ږدی او هر څه درته ښه ښکاره کېږي.

هو! دا ستا خوښه ده چه بلا کېږې که لا لا کېږې؟

مګر زه له هغې تښتم او پدې بل پسې ځم.

دی راته ښه ښکاري او له هغې نه امان و پناه غواړم. که قوت روې شي خلق ورنه تښتي او که لیلی شي ډېر مینان پیدا کوی.

د لوی خدای په پاك نامه او د ده په توفيق

(۱۰)

هغه کار ته وړاندې کيږم چه کول ئې ډېر ګران دی او نه کول ئې له يوه داسې مهم او ضرور کار څخه ډډه کول دی چه د وطن او ملت خير خواهان او خدمتګاران له دغسې کارونو نه هيڅکله څنګ نشي کولی. که ووايم چه دا کار آسانه نه دی او هر څوك ئې نشي کړی مبالغه نه ده حقيقت دی.

مونږ په سلو کښې يو تن د سواد خاوند نلرو او په سلو با سوادو کښې ايله يو ئې دغه کار کولی شي. دلته همدغه يو مشکل نه دی سل نور هم ورسره دي.

په نورو ځايو کښې کار کول ګران دی او خبرې آسانه دی دلته خبرې کول له هر کار نه مشکل کار دی او څه ليکل يا څه ويل سل رنګه مسئوليتونه لري.

دلته يوازې همدومره ويل چه ښه کوئ او بد مه کوئ بې خطره او بې ضرره دی مګر په ښو او بدو باندې بحث کول او يو له بله ئې بېلول ډېر ګران کار دی.

دلته ښه او بد داسې ګډ شويدی چه اوس دغه تفريق ډېر زيات مهارت او ډېر لوی قوت غواړی. هغه اصول او مبادی چه نن په دنيا کښې مسلمات ګڼل کيږی او د دنيا پوهان ئې تقريباً په اتفاق منی او احترام ئې کوی زمونږ هوښياران پکښې سل خبرې لری او اوريدو ته ئې هم څوك حاضر نه دی منل خو لا څه کوې.

زمونږ د ځينو افرادو ننني وضعيت او حالت داسې معلوميږی لکه چه يوه سړی شپو خولۍ په سر کړی وی پتلون ئې اغوستی وی، څادر ئې په اوږو پروت وی او کوچيانۍ پڼې ئې په خپو کړی وی په بازار کښې ځانته نکتائۍ اخلی نو د دغه سړی مزاج پيژندل سړې ته ګران معلوميږی او څوك نشي پوهيدلی چه څه ورسره ووائې. دا چا ته نه ده معلومه چه دی د شپو په ځای پګړۍ ژر قبلوی او له پتلونه تيريږی، که څادر او پڼې په کرتۍ او بوټونو بدلوی، يا دا ټول پريږدی او کوم بل خالص او معلوم وضعيت اختياروی.

دغه شان ګډوډ او مخلوط اوضاع د افکارو او خيالاتو په دنيا کښې هم شته ځکه دلته خبرې ګرانې دی او راز راز خطرات ورسره شته.

زه یو مسلمان پښتون یم له ما نه به د خدای په فضل او توفیق هېڅکله ارادتاً داسې خبرې وانورئ چه خدای دې نه کا د دین او مذهب مخالفت پکښې وی.

زه به داسی څه ونه وایم چه زمونږ د ګران او محبوب پادشاه ادب او احترام پکښې نه وی ساتل شوی.

زه به داسی څه ونه لیکم چه د وطن او ملت ضرر پکښې متصور وی مګر سره له دې ټولو خبرو ښائي په ما باندې د ځینو له خوا اعتراضونه وشی او ځینی کسان راته بد بین غوندې شی ځکه چه حق ویل دومره ترخه وی چه د ادب په زور هم پکښې ډېر خوږوالی نه پیدا کېږی. له اجتماعی چارو سره علاقه لرل اورمرو شخصی او فردی علایق له ځینو کسانو سره خرابوی او بد زړونه بد وی.

دلته خلق په تاویلاتو کښې هم زښت ډېر مهارت لری او سمه خبره هم ډېره ورانولی شی. ځینې کسان دا کار د ثواب دپاره کوی او په دغسی خبرو ځان د چا دوست او خیر خواه کاندی. خبرې ډېرې دي څه به دې سر خوږوم، زه دغه ټول مشکلات په نظر کښې نیسم او ناخبره دا کار نه کوم او نه پکښې کوم هوس دخل لری، زه پوهېږم چه یوې حقې مجادلې او مجاهدې ته را وړاندې کېږم او له لوی خدایه ځانته د ښه نیت او سم عمل توفیق غواړم.

زه یقین لرم چه دا هغه وخت او هغه ځای نه دی چه د یوه اخبار خپرول ګټه ولری، ما ته دا معلومه ده چه پدې کار کښې مادی تاوان هم شته، زه دېته ملتفت یم چه زما اخبار به ډېر لوستونکی پیدا نکړی شی او ډېر خریداران به نلری مګر زه د ډېرې لوړې معنوی فایدې دپاره هر څه قبلوم سره له دی او سره له ډېرو نورو خبرو د دې مبارك ایت (و لاتکتموا الشهاده) د تعمیل دپاره حق ویلو او حق څرګندولو ته حاضرېږم.

نورې وېرې له زړه باسم او د پاك خدای وېره په زړه کښې ساتم.

د حق او حقیقت په مینه، د وطن او ملت د خدمت په ارزو، د دیموکراسۍ د حسن استقبال په نیت د خپل ګران او دیموکرات پادشاه د ارزوګانو په پیروی پدې کار شروع کوم. او ټینګ امید لرم چه د وطن مصالح او منور طبقات به په ښه سترګه ورته وګوری.

د دی اخبار (اولس) مرام دا دی: ملی وحدت تقویه کول، د پوهې او تنویر خپرول، د دیموکراسۍ په اساس اجتماعی عدالت تامینول، د خوارو غریب غمخوری، د مظلومانو ملګرتیا او د حق پالنه اللهم اهد نا الصراط المستقیم.

واورئ او خبر شئ!

(۱۱)

زه دلته نه وم، بل چېرته وم، هلته خلق بل راز و، کورونه بل رازو، کارونه بل رازو هلته ما هغه څه ولیدل چه تاسو به نه وی لیدلی، هغه څه مې واورېدل چه تاسو به نه وی اورېدلی. په هغه ځای کښې چا پسونه نه حلالول مګر د انسانانو ونډی به ئې کله کله کوله.

زما څو ومه ورځ وه چه یو ښکلی ځلمی په رڼا ورځ د څو تنو په مخ کښې چا وواژه مګر دا د ظلم او وحشت واقعه دومره عادی او معمولی تېره شوه چه ستر حاکم خو پرې خبر هم نشو او حاکم خبر شو خو ورته را نغی.

د تحقیق دپاره ئې یو دوه تنه را ولېږل، په اولس کښې هم څو تنه پیدا شوه چه قاتل ئې وښوده او حقه شاهدی ئې پټه نکړه مګر د کلی خان او ملك د قاتل له پلاره پنځلس زره روپۍ واخستې او له وایمه وایم چه په حاکم، قاضی چا او چائې ووېشلې، څه دوی وخوړې او څه نورو، دوه زره پکښې د مړی پلار هم واخستې او ابرائې وکړه ځکه چه تول په بله خواو او د ده له لاسه هیڅ نه کېدل.

مقتول له خپل پلاره د نورو زیات سکنی و ځکه هغوی خونبها زیاته واخستله.

په قاتل باندې یو کال قید وخوت مګر پلارئې په ما او په بل پسې ګرزېده چه په یوه او بل سپارښتن وکړی او دا بې ګناه بندی خلاص کړی.

دا واقعه خو مو واورېده اوس بله واورئ، زمونږ په کلی کښی داسی خبرې ډېرې دی.

هغه بله ورځ له ملا صاحب سره ناست وم یو سړی راغی چه په حاکم صاحب خط راکړه چه ما یا زما کډه ونه وهی اوبندیان مونکړی ځکه چه هغه ورځ ئې هم غوښتی وو او راته ډېر په قارو. ملا صاحب ورته اول د ځوی دعا وکړه او تولو ویل چه ډېر ښه ځلمی و، خدای دې وبخښی.

سړی بیا ملا صاحب ته وویل چه د خدای په لحاظ یو خط را کړه چه مونږ ته څه ونه وائې او نور مو ونه رېروی. ده ویل ځوی مې سیند وړیدی او پخپل اجل مړ دی مګر حاکم صاحب وائې چه چا وژلی دی تاسې قاتل پېښوئ ځکه مو په وهلو قایلوم.

دا خبره ما غوندې ساده او نا بلده سړی ته عجیبه غوندې ښکاره شوه، ما ویل دا څنګه کېدای شی چه د یوه سړی ځوی څوك مړ کړی او دی حکومت ته اطلاع

ورنکړی، ماته د حاکم صاحب په عقل او تمیز خندا راتله خو وروسته یوه او بل وویل (غاړه دي د دوی بنده وی) چه په رښتیا دا هلك فلانکی خیلو وژلی دی او په سیند کښې ئې غورځولی دی مګر پلار ئې پوهېږی چه څه مي له لاسه نه کېږی او غریب سړی یم خوشی ولی په چا باندې ځان وژنم او د کار دارانو د پیسو اخستلو دپاره عرضونه کوم.

داسې خبری ډېرې دی زه ټولی نه کوم او له مړونه تېرېږم ژوندوته راځم.

یوه ورځ یو ځلمی راسره په لاره کښې ملګری شو چه ژبه ئې هم بندېدله او خبرې ئې په تکلیف کولې ما پوښتنه وکړه چه څه کار کوې ده د خپلی پرېشانۍ قصه راته پدې ډول شروع کړه:

مونږ دېرش څلویښت جریبه زمکه درلوده نور ټول رانه ظالمانو او خدای ناترسو واخیست اوس دوه جریبه راته پاته دی او هماغه پټی چه له مونږ نه نورو اخستی دی په دهقانۍ کړو.

پدې کښې هم مونږ خوك په قراره نه پرېږدی فلانکی صاحب وائې چه ستاسو په تره مې شپږ زره روپۍ دی چه درې نیم زره ئې ګټه کېږی نو ژر کوئ ماته نه زره او پنځه سوه روپۍ راکړئ، مونږ دا روپۍ نشو ورکولی او دا درې میاشتې وشوې چه ورور مې حاکم صاحب بندی کړیدی او د دایکې پیسې رانه غواړی.

ما وویل کوم شرعی سند لری ویلی نه خو وائې چه عرفی سند راسره شته چه ستاسو تره پکښې ګوته لګولی ده، ما بیا تپوس وکړ چه تاسې پکښې څه وایاست ده ویل اوس خو مونږ چور منکر یو مګر که هماغه شپږ زره واخلی او سود را باندی حواله نکړی خپل پټی به خرڅ کړو او ځان به خلاص کړو مګر که په شپږو زرو قایل شو نورې هم رانه اخلی.

ما تعجب کاوه چه حاکم صاحب څنګه په حقوقی دعوه کښې بې له کوم شرعی سنده یو سړی درې میاشتی بندی کولی شی، هغه زما تعجب رفع نکړی شو بلکه نورئې هم زیات کړ او وئې ویل کله چه یو مشر سړی حکومت ته له مرکزه راځی او محبس ګوری حاکم صاحب زما ورور له محبس نه باسی او له یوه پیره دار سره ئې چیرته لرې لېږی او چه هغه ولاړ شی بیا ئې بېرته په زندان کښې واچوی.

تاسې پدې خبره پوره باور وکړئ چه ستاسې په زندانو کښې که دغه شان پټ او غیر رسمی د غلا بندیان شته چه په ناحقه بندیان شوي او له زندانه نشی وتلی داسې رسمی بندیان هم شته چه محکمې پرې حکم کړیدی مګر د ورځې په زندان کښې دی او شپې

په کورونو کښې کوی یا د ورځې کورته ځی او شپه په محبس کښې تېروی. که د رجب خان خبره رښتیا وی نو حاکم صاحب د یوه بې ګناه سړی د بندی کولو جبیره پدې باندې کړېده چه یو ګناه کارئې له بنده ازاد کړېدی او د افراط و تفریط له یو ځای کولو نه اعتدال غواړي.

ملی حکومت

(۱۲)

یو وخت مونږ د حکومت په معنا کښې دومره ډېر فکر نه و کړی. چا به چه د حکومت په باب کښې څه خبرې کولې خلقو به ګمان کاوه چه دی د مملکت پادشاه او سطان یادوی مګر اوس پوه یو چه کابینه او اجرائیه قوه د حکومت په نامه یادېږی او شاهی مقام له دغه نامه نه پورته ځای لری. اوس مونږ وپوهېدو چه په یوه مملکت کښې درې قوته وی (قضائیه – تقنینیه – اجرائیه) چه دا ټول د مملکت پادشاه ته اطاعت او انقیاد لری.

قضائیه یا تشریعیه قوه هغه ده چه قاضیان او مفتیان ئې د شریعت په اساس د پادشاه په امر لری او هېڅوك پکښې هېڅ نشی ویلی.

تقنینیه قوه د مملکت له پارلمان څخه عبارت دی چه د قوانینو د تصویب او تدوین حق لری او د ملی شورا او اعیان په نامه دلته یادېږی.

اجرائیه یا مجریه قوه له کابینې څخه عبارت دی چه حکومت هم ورته ویل کېږی او ملی شورا ته مسئولیت لری.

د حکومت له لفظ سره اوس یو بل لفظ هم یو ځای کوی او ملی حکومت ورته وائي.

ملی حکومت یعنې څه؟

ځینې ساده ګان ګمان کوی چه ملی حکومت هماغه دی چه د ملت له خپلو افرادو څخه جوړ شوی وی او ټول وزیران ئې د مملکت خپل سړي وي.

پوهان او هوښیاران دا تعریف نیمګړی بولی او وائي کوم حکومت چه د بل مملکت او بل ملت خلق پکښې شامل وی او پردی اشخاص پکښی وزارتونه او ریاستونه لری هغه خو بالکل اجنبی او غاصب حکومت دی چه د استعمار په نوم یادېږی. نو ملی

حکومت یوازی دا نه دی چه وزیران او رئیسان ئې پردی نه وی او خپل خلق وبلل شی بلکه علاوه پدې دا خبره هم پکښې شرط ده چه وزیران د ملت له افرادو د ملت د وکیلانو په اعتماد او خوښه انتخاب شوی وی او ملی شورا پرې خپل اعتماد ښکاره کړی.

نو که چېرې د یوه مملکت وزیر صاحبان د هغه مملکت خپل خلق وی مګر ملی شورا پرې بې اعتمادی ښکاره کړی ملی حکومت ورته نه ویل کېږی ځکه چه د شورا اعتماد شرط دی او د فقهاؤ په اصطلاح انتفأ د شرط انتفأ د مشروط دی.

د دی خبرې نوره څېړنه به نه کوو اوس به راشو دېته چه د ملت د وکیلانو اعتماد ولی دومره ضروری شرط ګڼل شویدی؟

که چیرې یو ملت یا د ملت نمایندګان په صدراعظم باندې عام و تام اعتماد ولری او هغه بیا پخپلو وزیرانو صاحبانو خپل پوره اعتماد څرګند کړی نو بیا دېته څه حاجت پاته کېږی چه د وزیرانو په باب کښې له وکیلانو څخه د اعتماد رایه واخستل شی او وکیلان هر وزیر وپېژنی.

په دغه صورت کښې باید هغه وزیران چه د ملت وکیلان ئې هېڅ نه پېژنې او ښه و بد ئې ورته هېڅ نه وی معلوم حکماً داسی وګڼل شی لکه چه د ملت اعتماد پرې موجود وی.

مګر حقیقت داسې نه دی او د دیموکراسۍ په اساس هغه حکومت چه په وزیرانو باندې ئې شورا بې اعتماده وی او خپله بې اعتمادی ښکاره هم کړی ملی حکومت نه بلل کېږی.

په ملی حکومت کښې د ملی شورا اعتماد د کابینی په اعضأو ډېر ضرور دی د دغه ضرورت په باب کښې دلته لږ غوندې بحث کوو او د چا خبره فلسفه ئې بیانوو:

که د یوه مملکت وزیران یوازی د یوه شخص په اعتماد مقرر شی ډېر امکان لری چه یو فکر که څه هم ډېر پوخ وی له سهوو او اشتباهاتو سره مخامخ شی او یو سړی وکړی شی چه د یوه شخص په نظر کښی ځان ښه ښکاره کړی او ښه نه وی مګر هغه وزیر چه د ملت اقناع او د ډېرو وکیلانو اعتماد حاصلول ضرور ګڼی مجبور دی چه ډېره موده ډېر ښه ښه کارونه وکړی او عام و خاص ئې ښه والی ومنی.

پدی صورت کښې یو سړی کوښښ کوی چه یو برجسته شخصیت پیدا کړی او د مهمو کارنامو او د خدمتونو په اثر عام محبوبیت او عامه خوشبینی حاصله کړی.

یو سړی دا کولی شی چه یو شخص، په نه څه وغولوی مګر د ډېرو کسانو غولول څه آسانه کار نه دی او ډېر لږ امکان لری.

بله خبره دا ده چه کابینه او وزیران د دیموکراسۍ په اساس د ملت وکیلانو او نمایندهګانو ته مسئول دي او وکیلان حق لری چه د مملکت په اجرااتو کښې غور او دقت وکړی او حکومت پخپل سر پرې نږدی نو که چیری وزیران په ابتداً کښی د وکیلانو اعتماد حاصل کړي او د هغه په حق کښې څه بد بینی او بدګمانی نه وی موجوده بلکه اکثریت د شورا ورته خوشبین وی نو د ملی شورا او کابینی تر مینځ هر ساعت دومره ډېر نظری او عملی اختلافات نه پیدا کیږی او وزیرانو ته یو ډول اطمینان حاصلیږی همدغه اطمینان د دوی جرئت او فعالیت زیاتوی او دغه شان وزیران پخپلو کارونو کښې له ډېر تردد او تذبذب نه خلاص وی.

پدې صورت کښې یو ملت دا احساس او یقین کوی چه زه پخپله پخپل ځان حاکم یم او د اجرائیه قوی قوت زما خپل قوت دی او حکومت هېڅکله داسې یو کار نشی کولی چه زما خوښ نه وی دغه شان حکومت هم باور لری چه ملت زما تر شا ولاړ دی او ملی قوت راسره په هر کار کښې ملګری دی.

دغسې وزیران له ملت سره په تماس کښې وی او ارو مرو په ملت باندې خپل ځانونه پېژنی دا پیژندنه نه دوی د ملت له ټولو مشکلاتو، خواهشاتو او ضروریاتو څخه خبروی او له دغی پېژندګلوی څخه د حکومت او ملت تر مینځ یو ټینګ وحدت او محبت پیدا کیږی.

دغه راز وزیران د ملت له حاله نشی غافل کېدلی او ددی په ځای چه ځانونه په یوه شخص پوری مربوط وګڼی له ملت سره خپل تعلق او ارتباط ساتی.

په همدغه اساس په ملت کښې د کار سړی او رجال هم پیدا کیږی او اشخاص پدې فکر کښې لوېږی چه په ملت کښې مقام او منزلت ولری.

ملی قایدین او لیډران هم په یوه ملت کښې هله پیدا کېدای شی چه حکومت ملی وی او یو سړی د ملت په حسن نظر مهم مقام ونیولی شی.

دغسې اشخاص د ملت په نبض هم پوهېدلی شی او د ډېرو اجتماعی امراضو په علاج موفق کیږی. دوی بیا کولی شی چه په عمومی افکارو کښې ښه ښه تحولات پیښ کړی او نوې مفیدې مفکورې په خلقو باندې په آسانۍ ومنی.

زمونږ هوښياران

(۱۳)

ځنګه چه زمونږ هر څه په بل راز دی او هېڅ مو د نورو غوندې نه دی يعنی زمونږ ښارونه، زمونږ سرکونه، زمونږ شفاخانې، زمونږ مامورين له نورې دنيا څخه ډېر ډېر فرقونه لری دغه شان زمونږ هوښياران هم د نورو ملکو له هوښيارانو سره هېڅ نه مقايسه کېږی.

د دوی عقل يو راز دی د هغوی بل راز. دوی يو شانته فکر کوی هغوی بل شانته دوی په يوه لار ځی هغوی په بله.

زمونږ هوښياران وائي: يو سړی په لاره تېرېده يو مار ئې وليد چه د يخنۍ له لاسه بيخې مړ پړ پروت و او هېڅ حرکت ئې نشو کولی، د ده زړه وسوزېده او مار ئې پخپل لستوڼی کښې را واخيست او روان شو، څه ساعت وروسته چه مار تود شو او ساه پکښې وغړېده مار د همدغه سړی له غاړې تاو شو او د ده د بدبختۍ سبب وګرزېده.

له دې قصې نه دوی داسې نتيجه اخلی چه ډېر ضعيف او عاجزه انسانان هم لکه بې دمې ماران داسې دی چه بايد څوك پرې زړه ونه سېزی او نه څه احسان ورسره وکړی ځکه چه ډېر ځله احسان او دلسوزی بد عاقبت او بده نتيجه لری.

دا هوښياران مونږ ته احسان او دلسوزی همدغه شان تصوير وی او د مار و انسان په فرق نه قايلېږی.

زمونږ هوښياران دا هم وائي:

عاقبت گرگ زاده گرگ شود　　　　گر چه با آدمی بزرگ شود

دوی ډېر انسانان ګرګ او ګرګ زاده معرفی کوی او نور بنيادمان ترېنه وېروی.

دوی وائي: سر جاهلان بر سر دار به.

ما له دوی څخه ډېر ډېر او په وارو وارو اورېدلی دی: بې ادب را هر کجا يابی بکوب.

دوی له مشفق استاذ نه هم د شاګردانو دپاره جور او ظلم غواړی ځکه وائي:

جور استاد به ز مهر پدر.

دوی غواړی له تعليم نه د ماشومانو زړونه په وهلو تور کړی او بيا ئې د جهل او ناپوهۍ په ګناه په دار او سولۍ وخېژوی.

دا و زمونږ ځيني پوهان او هوښياران چه انسان ورته لکه مار او لېوه معلومېږی. نور نو ته ووایه چه ناپوهان او بې عقلان به څه غواړی او څه به کوی؟

د انسان اصلاح په پوهه انسانان کړی   ناپوهان ئې په وهلو د انسان کړی

دا وایم – دا نه وایم

(۱۴)

دا وایم:

مونږ د کار سړی نلرو، علم او پوهه په مونږ کښې نشته، وړی او بربنډ یو، رنځوران مو نه جوړېږی. سړکونه وران او خراب دی.

دا نه وایم:

هغه وزیر یا دغه رئیس د کار سړی نه دی، په وزرات معارف کښې سل نقصانونه موجود دی. وزارت اقتصاد، صحیه، فواید عامه خپله وظیفه ښه نشی اجرا کولی، پخپلو کارونو کښې صحیح فکر نشی کولی، عملی فعالیتونه قناعت بخش نه دی، پیسې ببځایه لګېږی یا داسی نور ...

دا وایم:

ما پخپله د امتحان په ورځ د یوولسم صنف هلك ولید چه معلم ئې ډېر صفتونه کول او د هغه د امتحان پارچه ئې په ډېر افتخار را وړاندې کړه مګر متاسفانه هلته (اتفاق) (ایتفاق) او (اتحاد) (ایتحاد) لیکل شوی و.

دا هلك له دغې غلطۍ املاٴ سره له یوولسم صنف دولسم ته کامیاب ولاړ او یوولس صنفونه، یوولس کالو، یوولس معلمانو دا غلطی اصلاح نشو کړای.

دا نه وایم:

چه نقص په معلم یا په تعلیم کښې دی، په امتحانونو کښې څوك غور او دقت نه کوی، د مکتب مدیر یا د معارف رئیس ښه کار نه دی کړی، مفتش خپله وظیفه ښه نه ده اجرا کړی.

دا وایم:

مونږ یو له بله ظلمونه کوو، یو د بل مال خورو، غلطې دعوې کوو او ورو بې هم، څوك چه عرض و داد وکړی نه خوشحالیږی او ډېر سرګردانی وینی، که چا د چا په پټی د چا په کاله ناحقه دعوه وکړه او ډېرو خلقو ته حقیقت معلوم و بیا هم د خپل حق اثبات ګران کار دی او څو کاله څو زره روپۍ د خپل مال د خپلولو دپاره په کار دی.

دا نه وایم:

چه ګرم څوك دی؟ نقص په چا کښې دی؟ ظلم څوك کوی؟ پردی مالونه چا خوړلي؟ عرضونه ولی یو ځای ته نه رسیږی او عارض ولی پخپل عرض پښېمانه کیږی.

دا وایم:

رشوت خواره شته، لحاظونه کیږی، سړي وژل کیږی، په زندانو کښې بېګناه بندیان هم شته.

دا نه وایم:

رشوت خور څوك دی؟ چا د چا لحاظ کړی؟ کوم سړی بل سړی وژلی دی؟ بېګناه بندی کوم یو دی؟ او چا بندی کړیدی؟

اوس خو به پوه شوی یاست چه زه څه وایم او څه نه وایم؟

دوه جنازې

په یوه ورځ، په یوه ساعت کښې له یوې شفاخانې نه دوه جنازې را ووتلې. هغه یو د کم خونۍ په وجه او دا بل د فشار خون په سبب مړ شوی و.

د هغه جنازه څلورو تنو په اوږو را اخستې وه او د دی بل د جنازې په موټر پسې بې حسابه لوی او واړه موټرونه روان و.

هغه یوه وینه نه درلوده ځکه مړ شو د دی بل وینه زیاته شوې او تېزه شوې وه ځکه ئې ژوند ونشو کړای.

دوی دواړه مړه شوه خو مرګونه ئې یو راز نه و او مرضونه بیل وو.

یوه د نورو وینې هم څکلی وې او دېته محتاج و چه ډاکتران ئې له وجود څخه وینه وباسی. بل ته چا خپله وینه هم نه وه پرې اینښی او بې وینې و.

یو د افراط او بل د تفریط له لاسه مړ شو.

هغه چه فقیرو او په فقر الدم مړ شو د هغه له مرګه د باختر آژانس هیڅ خبر نشو.

د دی بل د مرګ اطلاع اخبارونو په ډېر تاثر او تاسف سره اخستی وه او د جرائدو پاڼې ئې په ماتم کښې تورې شوی وې.

دا دواړه یو بادار او بل ئې نوکر و دوه کاله پخوا ښاغلی بادار رنځور شو ډاکټر د نوکر ډېره وینه د رنځور په وجود کښې انجکشن کړه د نوکر قوی او سالم وجود ډېر کمزوری شو خو بادار په لږ وخت کښې د ښو خوراکونو په زور او د عیاشی په وجه په فشار خون مبتلا شو چېرته چه دغه شان باداری او نوکری وی هلته همدغسې کیږی او د یوه په ځای دوه مری هوا د یوه کمزوری کول او د بل قوی کول د دواړو په مړینه تمامیږی او د ظالم و مظلوم عاقبت همدغه شان وی.

دغه راز مړګونه موږ طبعی مړینه بولو مګر په حقیقت کښې قتل او مقاتله ده.

دلته هم قاتل او مقتول شته مګر زموږ پولیسان زموږ حاکمان او زموږ قاضیان پرې نشی پوهېدلی بلکه دوی له نورو نه دغه شان معنوی قتلونه ډېر کوی.

دلته دا عادت دی چه یو سړی که چا په ټوپك وویشت یا ئې په کټارو سوری کړ د هغه پوښتنه کوی مګر که چا د چا ډوډۍ وخوړه او هغه له لوږی مړ شو نو دا مرګ قتل نه بولی او دغسې قاتل ته سزا نه ورکوی.

دغه شان مقتول ته څوك شهید هم نه وائي او نه پرې څوك تبې تړی.

په رښتیا چه موږ ډېر ظاهر بین یو او حقایقو ته نه یو ملتفت.

زموږ ډاکتران هم موږ غوندی دی او پدې نه پوهیږی چه زموږ اصلی مرض ظلم دی او حقیقی علاج عدالت دی. موږ هېڅکله پدې نه جوړیږو چه د یوه وینه د بل په وجود کښې انجکشن کړو او په افراط و تفریط کښې خپل علاج ولټوو.

ناحقه دعوه

دلته ناحقه دعوې او د ناحقې شاهدان زښت ډېر دي. زموږ قاضیان ښه خلق دي هر رنګه دعوې اوری او هر چا چه هر څه وویل غوږ ورته ږدی.

هغه بله ورځ د یوه سړي غویی د بل په شوتله کښې ننوت شو چه په مټې ترچوړ کی ورسېده د غوایي خاوند د شوتلی په خاوند دعوه وکړه او تاوان ئې غوښته ما ګمان کاوه چه دی به ئې پدی ګناه نیولی وی چه تا ولې خپله شوتله نه ساتله؟

ولې دې زما غویی په شوتله کښې دومره پړسوده چه ننوت شی دا ګمان بیخی بې اساسه نه وه ځکه چه دغه شان دعوې هم دلته ډېرې کیږی او خلق ئې کوی. مګر د غوایي خاوند له دېنه هم خپله دعوه معقوله کړې وه او حقوقی رنګ ئې ورکړی و. هغه

وویل د شوتلې خاوند له ما سره عناد درلود او زما د قلبي غوبې ئې په لوی لاس پخپله شوتله کښې خوشې کړ.

په دغسې چالاکۍ او مهارت د غوائي خاوند د ناحقې شاهدانو او د ډېرو واسطو له برکته خپل ځان د شوتلې له تاوانه هم خلاص کړ او د غوائي تاوان ئې هم پوره او کامل واخیست.

زه ویرېږم چه ځینې رشوت خواره چه د خلقو وینې څښي او په پردو مالونو ټنډېږي او بالاخره په فشار خون مري د هغوی وارثان هم د غوايي وال له قصې نه خبر نشي او د شوتلو په خاوندانو د خون دعوه ونکړي. زمونږ هوښیار او محتاط خلق له دغسې قصونه ډېر ښه خبر دي او ځانونه په ډېر احتياط ساتي، که دوی د چا غوبې پخپل پټي کښې ووینې نو ډېر پام پرې کوي چه ټنډ نشي او لوی تاوان وروانوړي.

داخلق پدې پوهېدلي دي چه د شوتلو پټې د غوایانو د خر د پاره دی او باید غوائي پرې ماړه شي مګر دومره نه چه له ډېر مړښته وپړسېږي او مړه شي.

که چیرې دهقانان بې پروائي وکړي او غوایان تر ټنډېدو په شوتله کښې پرېږدي جاګیرداران او زمینداران تربنه د خپلو غویو تاوان اخلي او داسې ئې نه پرېږدي په ربنتیا چه د دهقانانو وظیفه ډېره ګرانه ده چه باید غوایان نه وږي پرېږدي او نه ئې دومره ماړه کړي چه له ډېر مړښته مړه شي.

خبره له خبرې ولاړېږي او یوه چه کومه بله را په یادېږي خبره په دعوو کښې ده، هغه شپه د مامور صاحب کور غلو وواهه او ډېر مال ئې ورځنې ویووړ مامور د کلي خلق ونیول چه تاسو ولې زما د کاله پیره نه کوله ولې مو زما مال نه ساته؟ یا غل او مال په لاس راکړئ یا د مال تاوان له تاسو نه غواړمه.

د مامور صاحب ټول مال که څه هم د کلي د خلقو و او له دوی نه ئې اخستی و مګر ساتل ئې هم د کلي په خلقو لازم و چه د مامور صاحب په کور کښې به ئې ساتي.

د دې مال په وجه ډېر خلق ډېره موده بندیان شوه او په اخره کښې ئې لکه د شوتلو خاوند تاوان هم ورکړ او دغه حقوقي دعوه جزائي هم شوه.

دلته دغه شان نا آشنا دعوې ډېرې زیاتې دی چه هر څوك ئې باورولی هم نشي.

وائي چه یوه سړی ټول عمر په دعوو کښې تېر کړی و او هر څنګه ناحقه دعوه به چه وه ده به وړله کله چه دی مړکېده نو ځوی ئې ورته ویل چه ابا ماته دې هم کومه دعوه پرې ایښې ده او که نه؟ ده ډېر فکر وکړ چه هېڅ دعوه نشته او ځوی ته ئې څه نه دی پاته مګر هر کله چه دی د دعوو په پیدا کولو کښې استاذ و او له نه څه ئې ډېره غټه خبره

پیدا کوله خپل ځوی ته ئې وویل کله چا ما ستا مور ودوله ماما دې نهه میاشتې زما واده وځنډاوه، که ما نهه میاشتې د مخه واده کړی وای اوس به دې یو بل ورور هم ګرزېده ځوی ئې ډېر خوشحاله شو چه پلاره! دا خو د خون دعوه ده له دېنه به غټه دعوه بله چیرته وی؟

په رښتیا چه د ښو غوښو ښه ښوروا وی او له دغسې پلار نه همدغسی ځوی پاتی کیږي دغه راز دعوې دلته له پلرونو نه زامنو ته پاته شی او د حاکمانو ماموړانو روزی خدای په همدغسې دعوو کښې ایښی ده.

وګوری!

ښه وګورئ! سترګې مه پټوی خدای ته ورتک دی د قیامت ورځ راتلونکی ده سترګې پټول حق نه ویل د حق په ځای کښې چوپ کښېناستل ډېره لویه ګناه ده. وګورئ او په ځیر ځیر وګورئ که ستاسې سترګې خلاصې شوې که تاسی هر څه ولیده که ستاسې بینائې ثابته شوه ډېره لویه ګټه به وکړئ.

ستاسې ډېرې بدبختی په سترګو غړولو لیدلو او کتلو ورکیږی.

تاسې د سترګو په حکمت ښه نه یاست پوه شوی او له خپلو سترګو نه مو پوره کار نه دی اخستی تاسې یو بل ته ګورئ مګر څه نه وینئ او څه نشئ لیدلی.

تاسې به وایاست چه مونږ شپه ورځ پیژنو، تور او سپین بېلوو د انسان او حیوان فرق کوو که مونږ څه نه لیدلی نو هر ګوره به د چا له موټر یا بګۍ لاندې شوی وو له ګړنګونو به لوېدلی وو او بې لارې به تلو.

زه وایم اوس هم ډېر خلق په کږه لاره روان دې ډېر خلق په کندو کښې لوېږی او په ځان نه پوهېږی ډېر کسان د انسان او حیوان فرق نه کوې او خاین و صادق نه پیژنې، دغه شان سترګې چه مونږ لرو نور حیوانات ئې هم لری د موټرو له مخی اوښان هم ځانونه په څنګوی په پاڼونو او کمرو باندې نه ورځی وانښه او اوبه وینی د انسان لیده او کاته باید بل راز وی د بنې آدم نظر باید سر سری او سطحی نه وي.

راځئ چه مونږ او تاسې د خپلو نظر امتحان ورکړو او خپله بینائې معلومه کړو.

پای